

Besluit

In het besluit grijpen we terug naar de start van de studiedag met de woorden van Tom DAEMS: 'De samenleving worstelt met het thema 'Exit Gevangenis'. Er is te weinig ruimte voor re-integratie.' Het panel concretiseerde deze stelling met de bespreking van wetswijzigingen en allerhande

drempels uit de praktijk. Het werd een studiedag met ernstige bezorgdheden en bijgevolg essentiële boodschappen voor het beleid, dat evenwel niet vertegenwoordigd was. Beleidsvoerders die streven naar een onderbouwd beleid verwijzen we graag naar het boek van de studiedag: 'Exit Gevangenis?'.

PENOLOGIE EN VICTIMOLOGIE / PENOLOGY AND VICTIMOLOGY (2)

Criminal Justice Platform Europe (CJPE)

KATRIEN LAUWAERT^a

^a Wetenschappelijk medewerker, Leuven Instituut voor Criminologie, KU Leuven (Corresp.: katrien.lauwaert@law.kuleuven.be).

Ontstaan en doelstelling van het CJPE

In 2011 namen vier Europese, niet-gouvernementele organisaties actief op het strafrechtelijke terrein het initiatief om een informele samenwerking op te starten. Na een aantal verkennende vergaderingen waarin de interesse voor, het belang en de haalbaarheid van een dergelijk initiatief werden afgetast, werd het Criminal Justice Platform Europe (CJPE) boven de doopvont gehouden. De stichtende organisaties waren de *Confederation of European Probation* (CEP), de *European Organisation of Prison and Correctional Services* (EuroPris), het *European Forum for Restorative Justice* (EFRJ) en *Victim Support Europe* (VSE).

Bilateraal was er in het verleden op diverse manieren samengewerkt tussen CEP, EFRJ en VSE. Al die tijd was er echter geen partnerorganisatie voorhanden die de sector van het gevangeniswezen vertegenwoordigde. Met de oprichting van EuroPris kwam daar verandering in.

De bedoeling van het Platform is om het werk van deze Europese organisaties op elkaar af te stemmen daar waar het gaat om thema's die de vier sectoren aanbelangen. Het is er hen om te doen over de sectoren heen het gesprek op gang te brengen over hoe op een constructieve manier om te gaan met criminaliteit, met respect voor de mensenrechten en met als gezamenlijk doel het reduceren van recidive en de impact van criminaliteit en het verbeteren van methodieken in het werk met slachtoffers, daders en de

gemeenschappen waarin ze leven in heel Europa. Centraal in de door het Platform geformuleerde visie is de wens om van elkaar te leren met respect voor de eigenheid van iedere sector. Het naar buiten komen met gezamenlijke standpunten moet ook de impact van de stem van deze vier organisaties op het Europees gevoerde beleid versterken.

De samenwerking wordt gradueel uitgebouwd. Bij de start stond het creëren van een klimaat van vertrouwen gebaseerd op een degelijke kennis van elkaars activiteiten en werking centraal. Dat heeft het pad geëffend tot samenwerking in een open sfeer. Elke organisatie geeft aan de partners ruimte binnen de eigen werking (op conferenties, binnen Europese projecten en andere activiteiten). Lobbywerk naar de Europese instellingen toe wordt gecoördineerd en soms gezamenlijk uitgevoerd. Tweemaal per jaar komen vertegenwoordigers van elke partnerorganisatie samen. In het voorjaar van 2014 trok VSE zich echter uit het samenwerkingsverband terug.

De vier stichtende organisaties

Hoewel verbonden door hun werk met daders en slachtoffers van criminaliteit hebben deze organisaties een verschillende historiek.

De *Confederation of European Probation* (CEP)¹ is gesticht in 1981 en telt ondertussen 106 leden, waarvan 59 reclasseringsorganisaties uit 35 Europese landen. De overige leden zijn ministeries van justitie, ngo's, universiteiten en individuen. Het secretariaat is gevestigd in Utrecht, Nederland. Samen met haar leden wil CEP bijdragen tot meer veilige samenlevingen via de rehabilitatie en re-integratie van daders en via het ter beschikking stellen van de best mogelijke interventies

¹ www.cep-probation.org.

met het oog op de reductie van recidive en het verminderen van de impact van criminaliteit. CEP focust daarbij op sancties en maatregelen uitgevoerd in de gemeenschap, zoals probatie, bemiddeling, dienstverlening of werkstraf. CEP wil mee sleutelen aan de professionalisering van de probatiesector op nationaal en Europees niveau. Daarom brengt CEP praktijkwerkers, managers, academici en andere stakeholders samen via conferenties en seminars, via zijn nieuwsbrief en website, zodat verse kennis circuleert en nieuwe ideeën worden uitgewisseld. Op Europees niveau is CEP de stem van de reclasseringssector bij de Europese instellingen. De *European Organisation of Prison and Correctional Services* (EuroPris)² vertegenwoordigt het oudste instituut, de gevangenis, maar is de jongste van de betrokken organisaties. Deze kleine ngo is opgestart in 2011 en heeft als huidige voorzitter de directeur-generaal van het Belgische gevangeniswezen Hans MEURISSE. Negentien gevangenisadministraties verspreid over Europa zijn momenteel lid. Het secretariaat is gevestigd in Brussel en Den Haag. Europris brengt mensen uit de gevangenispraktijk uit heel Europa samen met de specifieke intentie om de publieke veiligheid te verbeteren door middel van verbeterde detentiepraktijken en -normen, en via het streven naar een vermindering van recidive en een verhoogde professionalisering van het werkveld. De organisatie ambieert om in Europa een erkende autoriteit op het gebied van gevangenisbeleid en -praktijk te worden en de stem te zijn van het gevangenispersoneel bij de promotie van een ethisch verantwoorde en op rechten gebaseerde opsluiting. Sinds de opstart heeft Europris workshops georganiseerd, expertgroepen aan het werk gezet, rapporten uitgebracht en actuele informatie verspreid rond thema's als ICT in de gevangenis, slachtoffers en de gevangenis, opleiding van gevangenispersoneel, benchmarking, buitenlanders in de gevangenis en de overbrenging van EU-gevangenen naar hun land van herkomst.

Het *European Forum for Restorative Justice* (EFRJ)³ is een niet-gouvernementele organisatie die zich sinds 2000 inzet voor de ontwikkeling en

verspreiding van slachtoffer-daderbemiddeling en andere herstelrechtelijke praktijken in strafrechtelijke context over heel Europa. De leden – individuen, lokale, regionale en nationale organisaties en ministeries – zijn afkomstig uit meer dan 40 landen. Het Leuven Instituut voor Criminologie (KU Leuven) huisvest het secretariaat van het EFRJ. Van bij de opstart was er een nauwe samenwerking met de onderzoekslijn 'Herstelrecht en victimologie' van LINC. Diens coordinator, prof. dr. Ivo AERTSEN, was ook de stichtende voorzitter van het EFRJ. Het EFRJ ontwikkelde een breed gamma aan activiteiten. Daarbij staat de samenwerking en het opzetten van dialoog tussen professionals, beleidsmakers en onderzoekers centraal. Dit wordt vooreerst waar gemaakt via Europese onderzoeksprojecten waarin deze drie groepen samen prangende of vernieuwende thematieken verkennen. De meest recente projecten betreffen 'desistentie en herstelrecht', 'de toegankelijkheid van herstelrechtelijke processen' en 'de vorming van de magistratuur rond herstelrechtelijke thema's'. Daarnaast organiseert het EFRJ een tweemaaljaarlijkse conferentie en summer school, verspreidt het informatie over recente ontwikkelingen in een nieuwsbrief en nieuwsflitsen, en biedt het ondersteuning aan wie wil netwerken met partners uit andere landen. Ook lobbywerk op Europees niveau neemt het EFRJ voor zijn rekening, recentelijk nog bij de totstandkoming en implementatie van de Europese richtlijn rond slachtoffers van misdrijven.⁴

Victim Support Europe (VSE)⁵ is de in Brussel gevestigde koepelorganisatie voor nationale slachtofferhulporganisaties in Europa. De 36 nationale organisaties die lid zijn, verlenen steun en informatie aan slachtoffers en getuigen van criminaliteit in 25 Europese landen. VSE gelooft – in lijn met de Europese slachtofferrichtlijn van 2012 – dat alle slachtoffers recht hebben op ondersteuning en bijstand na de feiten, los van de vraag of de feiten al dan niet gemeld werden aan

² www.europris.org.

³ www.euforumrj.org.

⁴ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ.

⁵ www.victimsupporteurope.eu.

de politie. Deze dienstverlening moet gratis, vertrouwelijk, onafhankelijk en op maat van de individuele noden van het slachtoffer zijn. Zij moet verleend worden door opgeleide en bekwame professionals of vrijwilligers en toegankelijk zijn overal in Europa. VSE staat verder voor uitgesproken en onafhankelijke rechten voor slachtoffers binnen de strafrechtsbedeling en in de bredere samenleving. Hun lobbywerk concentreert zich op de gelijke toegang tot deze rechten over heel Europa en op grensoverschrijdende samenwerking zodat burgers die slachtoffer worden in het buitenland, gebruik kunnen maken van rechten en diensten over de landsgrenzen heen. Verder pleit VSE voor de invoering van meetbare normen voor slachtofferhulpverlening, een systeem van accreditatie en toezicht op de naleving van slachtofferrechten.

De activiteiten van het CJPE

De eerste thematiek waarrond het CJPE zich aan het werk gezet heeft, is (het optimaliseren van) de integratie van het slachtofferperspectief in de werking van de betrokken domeinen. Dit thema staat ook hoog op de beleidsagenda van de EU door de goedkeuring van de slachtofferrichtlijn in oktober 2012. CEP en Europris zien deze slachtofferrichtlijn als een krachtig signaal van de EU dat het nu menens moet zijn met het rekening houden met het slachtoffer op alle niveaus van de strafrechtsbedeling. Naast aandacht voor deze thematiek in de eigen werking organiseerde het CJPE in juni 2013 een gezamenlijke workshop en in mei 2014 een expertseminarie. Uit beide activiteiten is gebleken hoezeer in een aantal landen er nog steeds nood is aan een cultuuromslag en een meer geïntegreerd beleid. Dat kan alleen indien de diverse strafrechtelijke partners in communicatie treden over hoe ze de slachtoffergerichtheid van hun eigen praktijk kunnen aanscherpen.

De volgende thematieken waarrond de krachten werden en worden gebundeld zijn het herstelrecht en desistentie. Het zijn opnieuw verbindingselementen tussen de werkzaamheden van professionals die werken met slachtoffers en met daders binnen de strafrechtsbedeling.

CJPE, een teken aan de wand?

De oprichting van het *Criminal Justice Platform Europe* is een betekenisvolle ontwikkeling. Met het CJPE komt er een Europees aanspreekpunt dat voor gezamenlijke bekommernissen ook spreekbuis kan zijn naar Europese beleidsorganen voor vier sectoren die werken met daders en slachtoffers van misdrijven: de reclassering, het gevangeniswezen, het herstelrecht en de slachtofferhulp.

Meer nog is dit initiatief van belang omdat het een (nieuwe) openheid symboliseert die in deze Europese ngo's leeft: men engageert zich om over de eigen grenzen te kijken, het perspectief van de andere sectoren au sérieux te nemen, te kijken hoe men van elkaar kan leren, waar men elkaars werking kan versterken en verrijken. De achterliggende idee is dat enkel een op elkaar afgestemde benadering, weliswaar met respect van elkaars eigenheid, een vruchtbaar perspectief oplevert om diverse sectoren in de samenleving te betrekken en om daders en slachtoffers op langere termijn vooruit te helpen. Het CJPE is een stap weg van de verkokering van de strafrechtelijke deelsectoren, die in vele landen nog steeds realiteit is en een stap op weg naar een hernieuwde dialoog over hoe constructief en probleemoplossend omgegaan kan worden met criminaliteit, rekening houdend met alle relevante actoren: slachtoffers, daders en de samenleving.